

INNHOOLD

FORORD	5
Transkripsjon	8
Kart	8
KAPITTEL 1	
KRIG OG POLITIKK I MIDTØSTEN	17
Utfordringen	17
Et samspill mellom ytre og indre krefter	21
Den fruktbare halvmåne	24
Krig og statsutvikling. Et komplekst forhold	31
Nasjonalstatsmodellen: En veileder til besvær	33
Noen disposisjoner	36
KAPITTEL 2	
ARVEN FRA OSMANRIKET	39
Brudd og kontinuitet	39
Mønsteret rakner: Osmanriket i den geopolitiske malstrømmen	41
Spillet rundt Muhammad Alis Egypt	44
Fra «ung-osmanere» til «ungtyrkere»: En modernisert osmansk stat? ..	46
Dynastisk statsmakt i Midtøsten. Noen hovedtrekk	49
Fra osmanisme til arabisme: Brudd eller kontinuitet?	49
Osmanske og arabiske tradisjoner: Felles trekk	50
Tradisjonelle autoritetsformer	51
Dynastisk-patriarkalsk tradisjon	52
Konsultativ tradisjon	54
Islamsk tradisjon	55

Føydaltradisjonen	56
Militær-byråkratisk tradisjon	57
Forløpere for arabisk nasjonalisme	59
Tilbake til kildene	60
Islamsk revitalisering eller arabisk nasjonalisme?	62
Det arabiske opprøret: Motiver, oppslutning, betydning	65
Mot en ny politisk orden i Midtøsten?	67
KAPITTEL 3	
FØRSTE VERDENSKRIG: MIDTØSTEN I FRITT SPILL	71
Krigsforløpet i korte trekk	71
Britiske og arabiske posisjoner	74
Hussein–McMahon-korrespondansen: Britene sikrer arabisk støtte	77
Hovedtemaer i korrespondansen	77
Historisk betydning	82
Sykes–Picot-avtalen. Stormaktenes <i>deal</i> på bakrommet	82
Partenes motiver	83
Hovedelementer i avtalen	84
Historisk betydning	85
Balfour-erklæringen: Spillet om Palestina innledes for alvor	86
Sionistbevegelsen kommer med i spillet	87
Balfour-erklæringen: Hvorfor ble den til?	90
Regjeringen godkjenner Balfours framlegg	93
Hvilken status hadde Balfour-erklæringen?	95
Historisk betydning	96
Konfliktlinjer for fremtiden	97
KAPITTEL 4	
CHURCHILLS GREP. EN NY REGIONAL ORDEN TAR FORM	99
Tyrkere og arabere skiller lag	99
Midtøstens plass i britisk etterkrigspolitikk	100
Briternes utfordringer i Midtøsten	101
Den gresk-tyrkiske fortsettelseskrigen og arabisk motstand	103
Kairo-konferansen: Behovet for en samordnet britisk politikk	104
Churchill kommer på banen (igjen)	106
«Det arabiske problem»	107
Brikkene legges i Kairo og Jerusalem	108
Churchills taktiske grep: Den «sharifiske løsning»	110

Jerusalem-møtet: Abdallah innordner seg	113
Et intermeso med store konsekvenser	114
KAPITTEL 5	
MANDATORDNINGEN – «VEILEDET» NASJONSBYGGING?	115
Folkeforbundet og selvbestemmelsesprinsippet	115
Selvbestemmelsesprinsippets selektive anvendelse	117
«Veiledet» nasjonsbygging?	118
Mandatområdene i Midtøsten	121
Palestinas spesielle status under mandatsystemet	123
Mandatet åpnet for etnisk kamp om folkeflertallet	126
Det palestinske avmaktsdilemmaet	128
En strategisk grunnbetingelse	129
KAPITTEL 6	
NYE STATER I EMNING	131
Fra mandatområder til «kunstige» stater?	131
Geopolitikk og frigjøringsstrev i den videre Midtøsten-regionen	134
Egypt: Den tunge kampen for selvstendighet	134
Det muslimske brorskapet og islamistene i Egypt	136
Iran i den regionale og globale maktkampen	138
Transjordan og Hijaz	141
Transjordan: Svakt «råmateriale» for statsbygging	141
Hijaz: Hashemittene kastes ut	143
Mot proforma uavhengighet	144
Hijaz og Najd blir Saudi-Arabia: Kampen om det indre Arabia	144
Fra Mesopotamia til Irak: Statsformasjon med svak forankring	147
Innsettingen av kong Feisal: God Save the King!	148
Anglo-irakske avtaler og politisk ustabilitet	149
Stater som ikke ble: Kurdistan og Armenia	151
Tyrkia og den kemalistiske revolusjonen	153
Lausanne-traktaten og erklæringen av den tyrkiske republikk	155
Atatürks revolusjon: Sekularisme og republikansk nasjonalisme	155
Syria og Libanon: Fransk splitt-og-hersk	157
Syria: Regionalisering, opprør, panarabisme	157
Libanon: En historie for seg	158
Libanons nasjonalpakt: Sektbasert maktfordeling	164
Palestina	165

Palestina-problemet: Dramatisk undervurdert av britene?	165
En sionistisk-arabisk avtale?	166
Ingen forberedelse til uavhengighet	168
Palestinske strategier	169
Sionistisk statsbygging	170
«Den homogene settlerkolonien»	173
Det palestinske opprøret 1936–39	174
Et solid grunnlag for framtidig konflikt	177
KAPITTEL 7	
ANDRE VERDENSKRIG OG DENS ETTERDØNNINGER:	
EN NY REGIONAL ORDEN?	179
Krig som katalysator for endring	179
Nærmere om arven fra kolonimaktene	181
Stormakter og lokale eliter. Et skjebnefellesskap?	182
Andre verdenskrig i Midtøsten. Skadeskutte seiersmakter	184
Midtøsten i det geopolitiske bildet etter verdenskrigen	186
Arabisk statsorganisering	191
Opprettelsen av Den arabiske liga	191
Alternative modeller	193
Arabisk nasjonalisme. Visjoner og realiteter	202
Religiøse og sekulære impulser	205
Avslutning	211
KAPITTEL 8	
FN OG DELINGEN AV PALESTINA	213
Palestinas framtid i spill	213
Storbritannia gir opp Palestina-mandatet	214
FNs delingsplan for Palestina	217
UNSCOP og tidlige løsningsmodeller	218
UNSCOPs flertalls- og mindretallsforslag	223
Hovedforsamlingens resolusjon 181(II)	227
Opptrapping til krig. Staten Israel i emning	232
Arabiske motsetninger	232
Borgerkrigen 1947–48	234
Plan D	235
Bosettersamfunnets relative styrke	237
Fra borgerkrig til krig: Staten Israel opprettes	237
Palestina-spørsmålet etter verdenskrigen. Et perspektiv på FNs rolle ..	240

KAPITTEL 9

PALESTINA-KRIGEN. DEN FØRSTE ARABISK-ISRAELSKE KRIG ...	245
Innledning	245
Krigsforløpet i korte trekk	246
FN og Palestina-krigen	251
Folke Bernadottes rolle	251
Resolusjon 194, Forsoningskommisjonen og det palestinske flyktningproblemet	253
Lausanne-konferansens sammenbrudd	256
Staten Israel og rest-Palestina etter krigen	258
De palestinske flyktningene etter krigen	259
Jerusalem-spørsmålet	260
Krigen om Palestina i perspektiv	261
Staten Israel: Hva slags stat?	263
Avslutning	265

KAPITTEL 10

NASSER OG DET ARABISKE OPPBRUDDET	267
Arabisk enhet som motiv og dilemma i arabisk politikk	267
Nederlaget som ga et felles motiv	268
Palestinernes to «tapte» tiår	269
Den arabiske nasjonalismens problematiske kjerneområde	271
Libanon: Bærekraftig politisk ingeniørkunst?	272
Identitetspolitikk i Libanon	273
Kompromissets bakside	275
Syria: Et samfunn uten sentrum?	276
Etnisk, religiøs og sosial fragmentering	277
Ustabile partidannelser	278
En statsarv uten folkelig legitimitet	278
Syria: Gjenstand for interarabisk maktkamp	280
Alavittenes vei til makt i Syria	281
If you can't join them, beat them!	281
Baath-partiet: Alavittisk konspirasjon eller arabisk renessanse?	282
Syria i klemme (eller strekk) mellom Egypt og Irak	284
Nasser og den arabiske «1958-generasjonen»	284
Nasserismen	285
Den som tjener den seirende	286
Revolusjonens filosofi	286

Nasser: Fanget av sin egen medgangsbølge?	289
Den forente arabiske republikk	291
Radikal dominoeffekt eller konservativt tilbakeslag?	292
Irak: Egypts evige motpol?	294
Det gamle regimets dilemma	294
Nuri al-Said: Den sekulære rojalisten	296
Skillelinjer i et komplekst politisk landskap	297
Det gamle regimets endelige sammenbrudd	299
Abd al-Karim Qasim: «Irak Først!»	301
Panarabismens nye sjanse	303
Baath-partiet tar makten i Irak og Syria	303
Tilbake til det arabiske dilemma: Statsinteresser versus arabisk enhet .	305
Nasserismen i tilbakeblikk	307
KAPITTEL 11	
SUEZ-KRIGEN. DEN UMULIGE KONSPIRASJONEN	311
Avkolonialisering og kald krig i Midtøsten	311
Nassers utfordringer i stormaktsspillet	312
Bagdad-pakten: Midtøsten trekkes for alvor inn i den kalde krigen	313
Egypt i containment-politikkens lys	314
Nassers strategi	315
Opptapping til krig	317
Egyptys våpenkjøp: Nassers vending mot øst	318
Infiltrasjon og massive represalier	320
Moshe Dayan: Represaliens politiske rasjonale	320
Nassers store grep: Aswan-dammen og Suezkanalen	322
Nassers «utålelige frekkhet»	324
President Eisenhowers dilemma	325
Krigsforberedelsene. «Musketerenes» konspirasjon	326
Israel, Storbritannia, Frankrike – en skjør trekant	326
Hva var <i>casus belli</i> ?	328
Nidagerskrigen. Nassers skjebnestund – og Edens	329
Krigens etterdønninger	331
Eisenhower-doktrinen. USA mobiliserer	331
Hva er verst: Arabisk nasjonalisme eller kommunisme?	333
Storbritannia: Fortsatt grunnlag for en regional rolle?	334
Suez-krigen i perspektiv	335

KAPITTEL 12

EN RYSTENDE UKE I MIDTØSTENS MODERNE HISTORIE	341
En spektakulær krig	341
Arabisk samling om konflikten med Israel	342
Opprettelsen av PLO	343
Arabisk eventyrpolitikk?	344
Måtte det bli ny krig?	345
Palestinas frigjøring – et palestinsk prosjekt?	346
En flora av palestinske motstandsgrupper	346
Fatah: En islamistisk organisasjon?	348
Israelere og palestinere: identitetskonflikt og skjebnefellesskap	352
Et moralsk dilemma	354
Staten Israel – på vei mot en «normal» statsdannelse?	356
Flyktningsspørsmålet – realitet og symbolsak	360
Ny interarabisk propagandakrig	361
Sammenstøt Israel–Syria	363
Krisen og krigen i korte trekk	364
Egyptys krav om tilbaketrekking av UNEF	364
Forestående israelsk angrep på Syria?	364
Krisediplomati	365
Nølede amerikanere	366
Kong Hussein: Uventet forsoning med Nasser	367
Krigen	369
De to første dagene	369
Dag tre	369
Dag fire	369
Dag fem og seks	371
Regnskapet	372
Ny palestinsk flyktningstrøm	372
Seieren og dens bakside	373

KAPITTEL 13

POLITISKE ETTERSJKJELV 1967–70 – Å FORDØYE EN OVERVELDENDE KRIGSERFARING	375
Krigens taper, krigens helt	375
Nye grunnregler i det diplomatiske spillet	377
Lyndon B. Johnsons fem prinsipper	377
Arabisk toppmøte i Khartoum: Nye arabiske allianser	377

Sikkerhetsrådets resolusjon 242: Alle fredsinitiativers mor	379
Israel fordøyer seieren	382
Neo-sionistisk mobilisering i Israel	382
Allon-planen	383
Jerusalem-programmet	386
Gjenåpningen av den sionistiske <i>frontier</i>	386
Palestinerne: Nederlagets muligheter	387
Palestinsk motstandskamp og arabiske statsinteresser	387
Slaget ved Karama	388
Yasser Arafats gjennombrudd	389
Svart september	390
Krigens regnskap og Nassers siste bragd	391
KAPITTEL 14	
ET MIDTØSTENSYNDROM? REFLEKSJONER OVER HISTORISK	
ENDRING OG KONTINUITET	393
Et syndrom som tolkningsramme	393
Noen grunntemaer i det store spillet	394
Regionale konflikter som delspill på et internasjonalt sjakkbrett	
– og omvendt	394
Oppgjøret etter første verdenskrig: The Original Sin	395
Skiftende stormakter, gamle strategier	397
Dynastisk statsform – en overlevelsesstrategi	398
Hvem eier staten? Ikke folket	399
Statsoverskridende ideologier: Panarabisme, islamisme og sionisme ..	400
Bagdad og Jerusalem i Midtøstens «konfliktellipse»	403
LITTERATUR	411
STIKKORD	427